

و برش دستکاری میشود که بر بالای تیرک ها برای پوشش بام خانه استفاده میشود. خ. پامیرزاد).

گمال = آنقوزه یا آنغوزه گیاهی است علفی چندساله، ریشه آن کمی کلفت و گوشتی، برگ‌های آن بسیار بریده و غباری، ساقه آن گوشتی و بلندی آن تا ۲ متر می‌باشد. گل‌های آن به رنگ زرد و به گروه چتر مانند در آخر ساقه پدید می‌آید. آنقوزه در چند سال ابتدایی سن خود ساقه در دید نیست و برگ‌های آن گسترده روی زمین است که در مراتع به نام «کماه» و «انگراکماه» می‌شناسند. میوه آنقوزه دارای دو تخم به رنگ قهوه ای تیره و سیاه، بیضی کمی پهن و بسیار بدبو می‌باشد. با تیغ زدن یا قطع ریشه یا قسمت پایین ساقه و یقه گیاه در پایانی بهار، شیره بسیار بد بو در میانی تابستان بیرون می‌آید که در کنار هوا کم کم سفت می‌شود که همان آنغوزه است. آنقوزه در زمین‌های بائر و خشک و آهکی پهنای گرم آسیا می‌روید. بومی استپ‌های ایران و افغانستان است. در ایران؛ در کوهسرخ خراسان رضوی در روستای دهمیان، بلوچستان و باختری مختلف جنوب ایران، مانند کرمان، راور، دشت مرغاب، آباد، نائین و جندق می‌روید. وپ.

گمر بسته = آماده کار (خدمت)؛ آماده قهرمانی.

گم افضال ۱ = کم قوت، بی استعداد.

گم افضال ۲ = آرام، با صبر.

گمبوک = پوچ، خالیگاه.

گم ناس = حریص.

گما-کوسے = کمبودی، نا کافی.

گمپک = معشوقه؛ وے ند خشروی کمپک = او معشوقه زیبایی دارد.

گمچین = به ندرت، کمبود.

گنک = چقوری، خندق.

گنهب = کنف.

گنگینه؛ غلله شپ = ظروف سفالی با مخلوط مواد فاضله چاپایان خورد برای نگهداری پشم

گنگوره = جوش (در حیوانات)؛ گگوره قارج ام

اند سود = جوش در زیر دم اسپ می برآید .

کنجاره = کنجاله، کنجاره (بازمانده های بعد از روغن کشی در سنجد، سویا، کرچک...)

گنک = لی خرمن.

گبهج = نوع شیرینی از روغن؛ آرد توت و چارمغز یا مغز زردآلو جور تیار میشود

گفهر = کور، کبر (Capparis spinosa).

گواک = پوچ، خالی.

گزلک = کارد خورد؛ ساخت شغنان.

گیک؛ گیک چ = احمق، بی فکر، حیرت زده، مغالطه کردن، آوردن دلایل بی معنا.

گیے بے ونبے = گیاه نشه آور؛ هر کس انرا بخورد، بی هوش میشود.

گلگت = متحیر، آشفته، پریشان.

گلگوبین، گل-گل = پیهم انتقاد کردن؛ اعصاب خراب کردن.

گله یے - دست، گله یے - دست = دست دادن، دست فشار دادن در هنگام ملاقات.

گلک = مرتبه؛ نوک انگشت، در بازی طفلانه؛

یے گلک، نو گلک، چارو چمبر، بیدو. عنبر...

= یک نوک "انگشت"، دو نوک، چهار و چرخ،

بید و عنبر.....

گله پای = زیر، نشیب، از بالا به طرف پاهین.

گلتون = خراب شده، غیرترمیم؛ گوهر مو موترے

گلتون چود = گوهر موتر مرا خراب کرد.

گلجخ = تلاش دایم، کوشش بی معنی.

گلتھ - دهرذ، گته گسلک = زکام، سرما خوردگی.

گلتھ دار، گلتھ دارے = زن معشوقه دار، رابطه

ی عاشقانه.

گلتک = چوب؛ دنده.

گلتک چیداو = شکستن.

گلتک = کلان، بزرگ.

گلتچه = واسک.

گلتھ = کلان؛ عاشق، معشوق.

گلتوی = سر تراشی، سر تراشی؛ طفل.

گلون = کلان.

گلتک = وستک مترادف دستک (چوب یا دستک

های کوچکی که برابر فاصله میان دو تیر قطع

کهنده، **کندے** = قطعه، برش، قسمت، آوار، تکه، پارچه.
کنیخ، **کنیخک** = برده، غلام.
کنته = جدایی.
کنف، **کنفت** = بی حال، نیم جان، بیخواب.
کنجار، **کنجاره** = کنجاره، کیک روغنی.
کنپکے، **کنپکے چ** = خوردن با کف دست؛ انداختن تلقان نرم به دهن با کف دست.
کنپال = استخوان قمحده، استخوان پس سر، سر.
کنپور، **کنپور** = شناوری با کدوی خالی.
کنپوک = فاخته (Cuculus canorus)؛ صدای او با نامش شباهت دارد.
کنپوک لوقد = خالی، هیچ چیز نیست.
کنرگف = برفباری زیاد.
کنردینگ = کر، هیچ نمی شنود.
کنرم = گرم.
کنربش، **کنربش** = چیچک روی.
کنرگس = کرگس.
کنارتون، **کناردون** = کارتن.
کنرئیکے، **کنرئیک** (زهد) = چشمک زدن.
کنرئوفج، **کنرئوفج** = پوست، پوست مانده بعد از خوردن؛ از زردآلو.
کنرئهی، **کنرئی** = کرنی، توله کلان؛ صدای بی حد بلند.
کنمون = تفنگ؛ قوس.
کنرئشکه، **کنرئشکه** = کچالو.
کنرئستاو = صدای خرپ دار یا مشابه؛ مهذ مو پنخبین بن قاق سیخ، خو کرنبین = چموس های من خشک شدند خرپ صدا میدهد.
کنسبه، **کنسپ**، **کنسم** = شغل، تخصص، کار.
کنسل = مریض.
کنسلے = مرض، مریضی.
کنسل بون = پرستاری از مریض.
کنسلمند = گرفتاری به مرض.
کنسلخونه = شفاخانه.
کنسات = قوم، قوم نزدیک.
کنثافت = روح نا پاک، لعنتی.
کنت، **کنت** = کوتاه.
کنته گیل، **کنته گهل** = سر کلان.
کنتک = کلان، فوق العاده؛ باسواد، عالم.

کنتکے = بر تر، کلانی؛ اداره کن؛ قوماندنی.
کنته جون = متکبر، مغرور؛ مهم.
کنته، **کنته**، **کنته** = کلان، بزرگ.
کنته دے = کلانتر، بزرگتر.
کنت خدا = زن دار.
کنفمال = نرم کردن، خوردن چیزی با کف های دست (مثال توت) م. قفچاق.
کنفبک = جراب های کوتاه با نقش و گلدوزی در قسمت بالایی (جراب).
کنفبیل، **کنفخبر**؛ **کنفیدا** = لحیم کاری، ترمیم؛ کردن؛ خراب شدن، شکستن.
کنفختاو، **کنفتاو** = فرورفت، غرق شدن، در برف؛ لای و گل.
کنفچه - **کنسزد** = نوع سنجد کلان.
کنفچاک، **کنفچهک** (زهد)؛ **کنفویخ** = غرق دادن کسی در آب؛ مزاق: اگر کسی برای آب بازان سلام نهد او را در آب می اندازند.
کنبویج، **کنبویجک** = گیج شده، در هم و برهم، سر در گم.
کنخای = زن.
کنهبس - **کنات** - **کنبر** = قفس سینه.
کنبول = دلپذیر؛ ای یخ، پد دوند نیست-ات، یه آپ کنبول = ای خواهر، این انقدر نیست، و او دلپذیر است.
کنبگه، **کنبنگه** = مزرعه، کشتزار.
کنببس = **کنکشش**، **کنببسے** زمین = قوه کشش "جاذبه" زمین.
کنببال، **کنبباله** = کشال، کشاله، آویزان.
کنبنال - **کنذهنیج** = بروکرات، کاغذ پران.
کنبنال زهد = معطل دادن.
کنبنت = غله.
کنبنت - **کنات** - **کنکار** = کشت و کار.
کنبنون (ستاو) = چسپیدن.
کنش = گرم.
کنشن = قفل کلان، دست بند.
کنزک = حلقه (موی)؛ خم.
کنهوج = توله سگ (بچه).
کنهوج - **کنهوج** = توده بچه ها؛ کهوج-ات-
کنهوج بن دند سنت = بچه جنگ شدند.

کِهگهن = توشک، بالشتک، زیر گهواره، در داخل آن کاه نرم پر است.
کِهزار = باغچه.
کِهل = سر.
کِهل - بسخت = سر لچ.
کِهل پوندک = سربندک (زنان سربندک را برای انتقال کوزه یا سطل آب بالای سر استفاده میکنند)
کِهل دهرذ - سردرد.
کِهشبن، **کِهبن** = کفش چوبی.
کِهفج = واحد مقیاس برای غله و مساحت زمین؛ ظرف چوبی به اندازه ۲۵ کیلو گرام گندم
کِهفج-غث = مزاق: دهن کلان.
کِهش چیداو = مزاق: کار کردن، انجام دادن؛ بوقت.
کِهمه = طیاره.
کِهمر، **نِزار** = زغال سنگ، زغال.
کِهمنیک = گلدوزی شده؛ جرای (کفش چوبی).
کِهپن = رسم و رواج؛ منع؛ بشهه ره از زبچه چید دیداو کِهپن = از طرف شب در خانه زن زایمان منع است.
کنخ، **کنخک**، **کنختاو** = سرفه، سرفه کردن.
کِهپینتاک = گیاه: چتریان، تیره هویج (Umbelliferae , Apiaceae)
کِهبن، **کِهبند** = انجبار (Polygonaceae).
کِهگینتاو = سعی کردن، کار کردن.
کِه = سگ ماده.
کِه - **وینک** = درختچه کوه یی شباهت به گیلاس.
کِهنداو = ریختن، باقیمانده چیزی: ریختن ماست از یک ظرف به ظرف دیگر.
کِهیداو، **کِهیدیداو** = ریخته شدن؛ یم چکک کوخ قد، خو یم ذوغ کِدايچ = سطل سوراخ بود و ماست ریخته شد.
کِهوزت = مرض، حالت مریضی.
کِهزنج = گیاه: کاسنی معمولی (Cichorium intybus L)؛ آدم سرسخت.
کِهرخ (کوته) = اتاق.
کِهزر = چهره یا حالت اخم؛ بد شکلی یا قواره داشتن.

کِهله گِرهَم، **کِهلا گِرهَم** = گیلو گرام؛ یک کیلوگرام = هزار گرام.
کِهله مِپِتر، **کِهلا مِپِتر** = کیلو متر؛ یک کیلو متر = ۱۰۰۰ متر.
کِهلهند = کلند.
کِهلندک = وستک.
کِهلاهخج = خشکی لب؛ اگر کسی تب دارد.
کِهلوار = سناچه.
کِهلینگ = حيله گری؛ یو کلینگت آدم = او آدم حيله گر است.
کِهلی = منع درآمدن در خانه؛ ووقدپخ تر چید مات کرده آدم مه لهک، بچه کِهلی سوَد = بعد از تولد طفل، تا هشت روز کسی "بیگانه" را مانده و زله در خانه داخل نمان.
کِهلبنخک = نان ارزن.
کِهلی = شاخه درخت، تنه درخت.
کِهلا = ۱- کدو؛ ۲- کلاه.
کِهلا-دوڈ = نوع توت با دانه های کلان.
کِهلا-مون = نوع سیب کلان.
کِهلمب، **کِهلمب**؛ **چیداو** = یکجا؛ کردن.
کِهلفج = یکجا.
کِهلول = گرد، مدور، کوله؛ کِلول ژیر = سنگ کوله.
کِهلوخ، **کِهلوخک** = کلوخ.
کِهمخا = نام قدیمی ابریشم.
کِهناره = پهلو، کنار.
کِهریستاو = خراشیدن؛ یمه دپک ام تو رد کِهروست = اینه ته دیک را خراشیدم.
کِهربن، **کِهربنچک** = لغزش.
کِهرت؛ **کِهرت ات پرت** = سر و صدای بسیار آهسته؛ وے گهپ یے یار سر فهم نه سوَد خو، یو کِهرت ات پرت تے توید = هیچکس گپ او را نه فهمید ویا خود گپ زده رفت.
کِهرنزداو = ریختن؛ چای ام کِهریوست، نه رپد ار مم چاینک = تمام چای را از چاینک ریختم، چیزی نماند.
کِهرنبتاو = کش کردن؛ آوردن.
کِهریهر = حشرکاری.
کِهریا = نوبت.

کریاچ = تاجریزی؛ نوع بادنجان (Solanum nigrum).

کروبن، کروبنک = گلپر (Heracleum persicum).

کروبنک = قفل مو.

کروشتاو = راه رفتن با سر و صدا.

کسک = چوکات، دروازه.

کسیچ = کجاوه کلان، برای گاه، پشم. .. بردن.

کتبتاو = کش کردن؛ لپ مو پس خوث مه کتین =

مرا با خود زیاد کش نکن؛ تکان دادن؛ یه پیش

وے پورگے کتینت خو یو مود = پیشک موش را

تکان داد و او مرد.

کتبتک = چپنک پشمی.

کفایه = کافی، به اندازه کافی.

کخ، کخک = چتل؛ برای اطفال: یم می کتره کخ،

پد توند پیو = پیراهن این چتل است از تو پاک؛

بر عکس: پیو = پاک.

کبتیخ = عکه از نوع کلاغ.

کبتلیزه = آویزان.

کبتین = کشتی.

کبتاو = کشتن، زیع کردن (حیوانات).

کخار = آتشدان، دیدگان.

کشین = پشمالو، پراکنده؛ کرکی.

کشین دود = ۱- پشمالو، پراکنده؛ کرکی ۲- ابر آلود

و تاریک.

کشکول = کشکول؛ ظرف چوبی که هر دو

انتهای آن باریک است. ماکو مانند.

کیلچک = پوستین کهنه.

کتبل = رقم بالاپوش.

کیین، کیین دهد = جوی، نهر؛ کشتی.

کاوونتاو = ۱- کاویدن؛ خو ذندون مه کاوون =

دندانهایت را نه کاوان. ۲- کندن

کاز = غذای سگ.

کاز دون، کاز دونک = ظرف غذا خوری سگ.

کایبش چیداو = تشویش کردن و پریشان شدن؛ خو

پخ آقبن کایبش کبت = از طرف بچه اش تشویش

میکند.

کاروون = کاروان.

کاروون باشے = رئیس کاروان.

کاروون سرا؛ی = کاروان سرای.

کار چید = کار کردن.

کارجومه = لباس یا یونیفورم کاری.

کاسه گردون = فال با کاسه گردان.

کاسه لپس = کاسه لیس.

کاته = عاشق، دوست؛ همبینه تو تے یام کاته

وز. اس تو ژبوچین نه کن ام توبه وز = دوست،

من همیشه سرت عاشق استم. از عشقت من توبه

نمی کنم "شعر".

کاته ستاو = عاشق شدن.

کافی = قهوه.

کافر- بنرخ، کافر- بنرخ، کافر- پنرخ = چوب

دروازه

کافر- ژهش = خارشتر.

کاج، کالج = سوراخ بین دو دندان.

کاجے = ژله غلیظ از آرد.

کاچار = اشیاء، مال.

کد = سک نر.

کد-بئخ = چوچه سگ.

کد وابتک؛ شیگ گگی = گل قاصدک)

(Taraaxacum)

کزچک = کوزه خورد.

کزه = کوزه.

کلفت = غم، تشویش، غریبی.

کلچه = کلچه.

کلچه-فعک = بازی زنانه با توپ "پوت"

کُمیت، کُمید = قهوه یے؛ کُمیت قارج = اسپ قهوه

یے.

کُتر = بی حس؛ یو بجهک اس شینا بئخ اند نستوید

خو، کُترت ربد = ان بز از آب سرد برآمد و بی

حرکت و بی حس شد.

کُنده = کنده.

کُنده بئخ = کنده خورد.

کُرتاو = خراشیدن؛ پورگ ار زدون کُرت = موش

در گنجینه کُر کُر دارد.

کُرڈ، کُرڈک = کرد؛ سبزیجات.

کُرپچه = بالشت باریک.

کُرته = پیراهن.

کُرته وار، کُرته بیج = تکه برای پیراهن.

کُرک، کُرک ستاو، کُرک چبش = ماکیان که دیگر

تخم نمی دهد.

کُورخ، **کُرخ** = چقور، چقوری.
کُرخا-بِق، **کُرخا-بِق** = نا هموار.
کُت، **کُت** = کوتاه.
کُبنم = قلینگ.
کُچله = گیاه زهر دار.
کُشچک = کوزه سفالی، کوزه دستشویی.
کو = کوه.
کودک = کودک.
کودکون = ۱- اسهال طفلانه ۲- کودکون سیفخ = مهره کبود، برای تداوی اسهال کودکان؛ بچه ند آگه کودکون فد، وے کوم ورنسپن، یا دے نی کودکون سیفخ زبن خو، وم فرئوین خو، ذبن وے رد = اگر طفل اسهال دارد، کام او را خون میکنند یا مهره کبود "کودکون" را در آب می شویند و آب را برای طفل میدهند.
کوز؛ **بِق میذ** = کوز؛ کوز پشنتی.
کوناک = اسهال.
کون پَرک = لگد؛ با سم حیوان.
کون فیکون (چیداو) = از بین بردن، پاک کردن از زمین؛ توهین کردن؛ با چتلی یکجا کردن **کوره** = آتشدان آهنگر.
کورے = جذام، رسوایی.
کورے رهنگ = جذام، رسوا.
کوسه-کوگ، **کوسه-زریخ** = کبک یا کوگ بدن سیخک پا؛ اَزخت "سیخک".
کوتره = کوتایی مختصر، گفتنی بر آن..؛ جنگلهبن کوترهت قتلے خه چود، چھی گنهگار؟ = کوتایی مختصر، تمام جنگل را از بین بردند، کی مقصر است؟.
کوفون = کوهان؛ شتر.
کوبسین = کوشش.
کوچ = زن.
کوچرون (چید) = کوچی، کوچ کردن.
کوپبهند، **کوپبهند** = بوت بند برای موزه.
کوفه = چکش چوبی برای زدن تارکمان ندافی.
کول-بیگ، **کول-بیگ**، **کول-بیگ** = ظرف سفالی خورد تر از وسنرن
کوم = کام.
کومک = کمک.

کومبین = کمباین، ماشین کشاورزی، تراکتور قلب یا درو...
کوم-فهبس = بیره دندان، لته.
کومپاس = قطب نما.
کون = معدن.
کونه = کهنه.
کوپ سر (چید) = توده کلان از هیزم، علف.
کور، **کورے** = کور، کوری.
کور-آبین = بد بینی؛ خرابکار؛ مضر؛ تو پُخ فک قننت کور-آبین = بچه ات همراهی همه بد بینی دارد.
کور-پُخیف = چشم تنگ؛ کور-پُخیف آدم پد = آدم چشم تنگ است.
کور-پورگک، **کور-پورگک** = موش کور یا کور موش.
کور-وابسک = گیاه: فرفیون (SP) (Euphorbia) یا شیرشیرک یا شیرسگ.
کوردود؛ **کور-نُخنه**؛ **کور-دُخنه** = دود غلیظ.
کورمنسک = مهتاب کم نور.
کورماث = همراه.
کورمال = نوع شیرینی از تلقان و روغن.
کورنمک = نا سپاس.
کورپت = کنه زهر دار (Hyalomma)؛ عامل تب کانگو یا کریمه.
کورخهط، **کورخط**؛ **گهر** = فال بینی، فال بین.
کورخپ = جنگل با پوشش گیاهی متراکم.
کورخرک = سهره سرخ پیشانی (Serinus pusillus) گنجشک از نوع سهره.
کور-چمنبر-چمنبر؛ **گنده** = میخک؛ گیاه ضد حشره بید پروانه (Tineola bisselliella) نام حشره بید.
کورغپ = ابرآلود، هوای تاریک؛ نر چناو کورغپ مپث غل نه-فُدج = مانند امروز هوا هیچوقت تاریک نبوده.
کوفه = کوز یا کوز.
کورخ؛ **چیداو** = سوراخ؛ کردن.
کورخک = سوراخک.